

Българско участие в международен симпозиум за наука, богословие и изкуство в Румъния

В периода 3-5 май 2026 г. във Факултета по православно богословие на Университета „1 декември 1918“ в Алба Юлия, Румъния, се проведе XXV издание на Международния симпозиум за наука, богословие и изкуство – ISSTA 2026. Юбилейното издание на форума събра богослови, изследователи, преподаватели и специалисти от различни области на хуманитарното знание, обединени около темата „Parenting, Gender, and Christian Identity in a Changing World“ – „Родителство, пол и християнска идентичност в променящия се свят“.

Темата на тазгодишния симпозиум насочи вниманието към едни от най-чувствителните въпроси на съвременния човек и съвременното общество: семейството, възпитанието, родителството, брака, идентичността, духовното формиране на децата и младите хора, както и ролята на Църквата в свят, белязан от бързи културни, социални и антропологични промени. В този смисъл форумът постави в диалог богословието, философията, етиката, педагогиката, психологията, социалните науки и изкуството, за да потърси отговори, основани както на православната традиция, така и на внимателното вглеждане в предизвикателствата на настоящето.

ISSTA 2026 се вписва и в по-широкия църковен контекст на 2026 г., обявена от Румънската патриаршия като година, посветена на пастирската грижа за християнското семейство. Това придаде на конференцията особена актуалност, защото темите за семейството, родителството и възпитанието не са разгледани само като академични проблеми, а като въпроси с пряко значение за църковния живот, пастирската практика и обществения разговор.

Симпозиумът започна на 3 май с встъпителен дебат на тема „Parenting in the Ring of Modern Society: Challenges and Possible Solutions“ – „Родителството в напреженията на съвременното общество: предизвикателства и възможни решения“. В дискусиата участваха отец Адриан Сорин Михалаче от Университета „Александру Йоан Куза“ в Яш и проф. Адриан Опре от Университета „Бабеш-Боляй“ в Клуж-Напока, а модератор беше отец Оливиу Петру Ботои. Откриването още в първия ден показва стремежа на организаторите да поставят научната програма в непосредствена връзка с живия обществен и пастирски разговор за мястото на родителя, детето и семейството в съвременната култура.

Официалното откриване на симпозиума се състоя на 4 май с тържествен благодарствен молебен, отслужен от Негово Високопреосвещенство Иринеи, архиепископ на Алба Юлия, в параклиса „Свети Три светители“ към Факултета по православно богословие. Последваха приветствия от представители на университета, местната власт и висшия клир, с което форумът ясно очерта своята академична, обществена и духовна значимост.

Пленарните заседания включваха доклади на утвърдени учени от различни страни. Сред акцентите са темите за християнската идентичност днес, детето и семейството в моралната география на XXI век, грижата за хората с деменция от християнска етична перспектива, тайнството Брак според Светия и Велик събор на Православната църква, въпросите за свободата,

пола, сексуалността и съвременните биологични, психологически и технологични начини, чрез които човекът започва да разбира, конструира или променя своята идентичност. Особено значим момент в програмата беше церемонията по присъждане на почетното звание Doctor Honoris Causa на проф. д-р Ана Лусия Смит Илтис от Wake Forest University, САЩ – международно признат изследовател в областта на биоетиката, етиката на биомедицинските изследвания и моралната философия.

Българското участие в ISSTA 2026 беше представено с три доклада, свързани с основната тема на симпозиума.

Участници от ВТУ “Св. св. Кирил и Методий” и СУ “Св. Климент Охридски” бяха доц. д-р Мариян Стоядинов, доц. д-р Андриан Александров и докторант Елена Дюлгерова. Техните доклади разгледаха различни теми, които са тясно свързани помежду си: родителството, брака, живота в църковната общност и пастирската грижа за младите хора.

Доц. д-р Мариян Стоядинов (Великотърновски университет “Св. св. Кирил и Методий”) участва в панела „Christian View on Gender and Family Life Today“ – „Християнска перспектива към пола и семейния живот днес“, който се проведе на 4 май в зала „Св. Симион Щефан“. Неговият доклад е озаглавен „The Parenthood in the Interpretation of John Chrysostom and Theophylact of Bulgaria on the Epistle to the Colossians“ – „Родителството в тълкуването на св. Йоан Златоуст и блажени Теофилакт Български върху Посланието до колосяни“.

Докладът на доц. Стоядинов постави в центъра думите на св. апостол Павел от Посланието до колосяни: „Бащи, не дразнете децата си, за да не падат духом“. Авторът разгледа този апостолски съвет в по-широкия контекст на античните представи за бащината власт, римското право, библейската премъдростна традиция и светоотеческото тълкуване. Докладът показва колко парадоксално и богословски значимо звучи апостолското предупреждение в свят, в който бащата често разполага с почти неограничена власт над децата си.

В своето изложение доц. Стоядинов съпостави св. Йоан Златоуст и блажени Теофилакт Български. Чрез тях беше проследено разбирането на християнската традиция за родителството – не като господство, а като отговорност, любов, мярка и духовно водителство. Въпросът, който докладът постави, е изключително актуален днес: може ли родителят, ако упражнява властта си без любов и разсъдителност, да стане причина за духовно

отпадане, огорчение или отчуждение на детето? Отговорът, очертан чрез светоотеческото тълкуване, насочи към една християнска педагогика, в която авторитетът не унижава, а изгражда; не пречупва, а възпитава; не отдалечава от вярата, а въвежда в нейния жив опит.

Доц. д-р Андриан Александров (Софийски университет “Св. Климент Охридски”) също участва в панела, посветен на християнската перспектива към пола и семейния живот днес. Неговият доклад беше на тема „The Christian Marriage as an Ontological and Eucharistic Reality: An Orthodox Perspective“ - „Християнският брак като онтологична и евхаристийна реалност: православна перспектива“.

В своята разработка доц. Александров изхожда от наблюдението, че в съвременния свят бракът често се възприема предимно като юридическа институция, социален договор или форма на съжителство, регулирана от правни норми и обществени очаквания. Православното богословие обаче предлага по-дълбока перспектива: то вижда брака като онтологична, еклезиологична и евхаристийна реалност, която се осъществява и освещава в тайнството Брак.

Докладът разгледа брака като пространство на личностно общение, в което човекът не се затваря в себе си, а се реализира чрез любовта, взаимното приемане и свободното себеотдаване. Библейските думи „двамата ще бъдат една плът“ са осмислени не само биологично или емоционално, а като свидетелство за единството на личностите. В тази перспектива различието между мъжа и жената не се заличава, а се превръща в условие за истинско общение.

Акцент в доклада беше връзката между брака и Църквата. Св. апостол Павел нарича брака „велика тайна“ по отношение на Христос и Църквата. Затова християнският брак не може да бъде сведен до частен или формален акт. Той е църковно събитие, в което човешката любов се въвежда в живота на Църквата, освещава се и се преобразява чрез благодатта. В този контекст доц. Александров обърна внимание и на евангелския разказ за сватбата в Кана Галилейска, където Христос не отхвърля човешката любов, а я преобразява.

В евхаристийната перспектива бракът се разбира като път на духовно преобразяване. Съпрузите не са само партньори в общ житейски проект, а участници в общение, което се основава върху Христос и върху живота на Църквата. Така семейният живот става школа на търпението, прошката,

вярността и жертвената любов. Докладът постави кризата на брака в съвременното общество в по-дълбок антропологичен контекст: когато човекът се мисли единствено като автономен индивид, бракът лесно се свежда до договор; когато любовта се възприема само като чувство, тя става нестабилна; когато се отделя от Църквата, тя губи своето най-дълбоко духовно съдържание.

Третото българско участие беше на Елена Дюлгерова (докторант в Богословския факултет на Софийския университет), която представи доклад на тема „The Pastoral Work of the Parish Priest with Young People as a Factor for Cultural and Social Inclusion“ – „Пастирската работа на енорийския свещеник с младите хора като фактор за културно и социално включване“. Докладът беше включен в програмата на 5 май, отново в рамките на панела „Christian View on Gender and Family Life Today“.

Разработката на Елена Дюлгерова насочи вниманието към една от най-важните задачи на съвременното енорийско служение – грижата за младите хора. В общество, белязано от миграция, индивидуализъм, социална фрагментация, дигитална комуникация и несигурност, много млади хора преживяват самота, загуба на идентичност и отслабено чувство за принадлежност. Именно тук енорията може да се превърне в пространство на общение, приемане и духовно укрепване.

Докладът разгледа енорията като жива евхаристийна общност, в която различни поколения, социални групи и житейски опитности се срещат около Христос. За младите хора това пространство може да бъде особено важно, защото им дава усещане, че са видени, чути и приети. Пастирската грижа не се изчерпва с богослужение или религиозно обучение. Тя включва духовна близост, диалог, катехизация, морална подкрепа, личен пример и създаване на общност, в която всеки млад човек се чувства ценен.

Акцент в доклада беше културното включване чрез живота на Църквата. Богослужението, иконографията, църковното пеене, празниците, постите, библейските разкази и житията на светците въвеждат младите хора в богата духовна и културна памет. Тази памет е представена като жива традиция, която може да даде смисъл, красота и нравствена ориентация на съвременния човек. Младите хора не са само пасивни наблюдатели, а могат да участват активно чрез църковни хорове, творчески работилници, доброволчески инициативи, поклоннически пътувания, медийни и образователни проекти.

Социалното включване беше друг аспект на доклада. Енорийският свещеник може да насърчава младите хора да участват в конкретни форми на служение – посещения при възрастни хора, помощ за бедни семейства, благотворителни кампании, екологични инициативи, работа с деца и подкрепа за уязвими групи. Чрез тези дейности вярата се превръща в любов на дело, а младият човек открива, че е нужен, че има място и че може да бъде отговорен участник в живота на общността.

Докладът обърна внимание и на необходимостта Църквата да разговаря с младите хора за реалните въпроси, които ги вълнуват: идентичност, отношения, психично здраве, дигитален живот, справедливост, кариера, миграция, смисъл на успеха и лична отговорност. В този диалог евангелската истина се представя с пастирска чувствителност, човешко разбиране и богословска дълбочина.

Така енорийският свещеник се явява мост между поколенията, между Църквата и обществото, между традицията и съвременната култура.

Българските доклади в ISSTA 2026 разгледаха различни страни на въпроса за семейството, родителството, брака и възпитанието, но заедно те изградиха цялостна православна перспектива към човека като личност в общение. Докладът на доц. Мариян Стоядинов разгледа апостолския и светоотеческия прочит на родителската отговорност. Изследването на доц. д-р Андриан Александров разкри брака като тайнство, духовен път и евхаристийно общение. Текстът на Елена Дюлгерова изведе пастирската грижа за младите хора като ключов фактор за културно и социално включване.

Така българското участие в конференцията допринася за международния богословски разговор с ясно изразен православен акцент. То постави въпроси, които са едновременно древни и съвременни: как се възпитава без насилие и отчуждение; как се разбира бракът отвъд правния и социалния договор; как енорията може да бъде място за млади хора, които търсят смисъл, принадлежност и духовна опора. В отговорите на тези въпроси се очертава една обща линия – Църквата не стои встрани от кризите на съвременния свят, а предлага пространство на общение, в което личността, семейството и общността могат да бъдат видени в светлината на Христос.

XXV издание на ISSTA в Алба Юлия показва, че богословието има важна роля в съвременния академичен и обществен дебат. То може да разговаря с науката, изкуството, социалните предизвикателства и културните промени,

без да губи своята духовна основа. Българското участие в този форум е част от този диалог – диалог, в който православната традиция се представя като жив източник на смисъл, отговорност и надежда за човека, семейството и обществото днес.

Текст и снимки: Елена Дюлгерова

dobrotoliubie.com